

**POSTAWY ABSOLWENTÓW NA RYNKU PRACY
(NA PRZYKŁADZIE ABSOLWENTÓW
KIERUNKU EKONOMIA Z WOJEWÓDZTWA
ZACHODNIOPOMORSKIEGO)**

Sylwia Gołąb

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Abstrakt. W kontekście rosnącego bezrobocia absolwentów szkół wyższych oraz konkurencyjności na rynku edukacji i rynku pracy coraz większego znaczenia nabiera odpowiednie przygotowanie absolwentów do funkcjonowania na rynku pracy. Ważną rolę odgrywają także postawy, w tym oczekiwania wobec pracy. Niniejszy artykuł stanowi próbę uzyskania wiedzy na temat aktywności zawodowej absolwentów wyższych uczelni, poznania aktualnych problemów związanych z przejściem od edukacji do rynku pracy oraz przesłedzenia ścieżki zawodowej od ukończenia studiów do momentu przeprowadzenia badania.

Słowa kluczowe: absolwenci, rynek pracy, jakość kształcenia w szkołach wyższych

WSTĘP

Tworzenie podstaw rozwoju opartego na wiedzy, globalizacja oraz rozwój nowoczesnych technologii i rosnąca konkurencja wolnorynkowa wpływają na sposób postrzegania gospodarki światowej w XXI wieku. Coraz większą wagę przywiązuje się do znaczenia zasobów ludzkich w kontekście zdobywanej i wykorzystywanej wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych. Poziom wykształcenia, a przede wszystkim zdolność uczenia się i nabywania nowych umiejętności zawodowych w coraz większym stopniu determinuje sytuację młodych ludzi na rynku pracy [Skórska 2004].

Liczba osób z wyższym wykształceniem systematycznie zwiększa się, dzięki czemu coraz więcej młodych ludzi nabywa wysokie kompetencje zawodowe. Należy jednak

podkreślić, że wyższe wykształcenie nie chroni przed bezrobociem, bowiem na szanse znalezienia pracy przez absolwenta nakłada się cały szereg determinantów, takich jak jego cechy osobowościowe, postawy, dodatkowe umiejętności. Nie ulega jednak wątpliwości, że osoby nie posiadające odpowiednich kompetencji są znacznie bardziej narażone na ryzyko bezrobocia [Skórska 2001]. Poza tym odpowiednio wysoki poziom wykształcenia łączy się z otwartością i kreatywnością. Sprzyja to lepszemu zrozumieniu otaczającej rzeczywistości, powstawaniu nowych pomysłów, a tym samym ułatwia osiągnięcie sukcesu życiowego [Kłodziński 2003].

Bezrobocie ludzi młodych jest zjawiskiem szczególnie groźnym w wymiarze społecznym i gospodarczym. Przymusowa beczynność u progu aktywności zawodowej uniemożliwia prawidłowy rozwój społeczny i start do dorosłego życia [Kotlorz 2001].

Szczególną grupę wśród młodzieży stanowią absolwenci. Bezrobocie absolwentów jest jednym z bardziej złożonych problemów rynku pracy. Przyczyny wysokiego bezrobocia tej grupy w Polsce stały się przedmiotem wielu badań, w których wskazuje się między innymi:

- ograniczoną zdolność gospodarki do wchłaniania zasobów pracy, która jest skutkiem pogorszenia koniunktury gospodarczej,
- niedostosowanie rozmiarów i struktury kształcenia kadr do potrzeb gospodarki,
- czynnik demograficzny: wkraczanie na rynek pracy wyżu demograficznego,
- stopniowe zanikanie związków między szkolnictwem zawodowym a zakładami pracy,
- mało dynamiczny rozwój skutecznych systemów poradnictwa zawodowego,
- rozwiązania instytucjonalne, które nie stymulują młodzieży do aktywnego poszukiwania pracy,
- dyskryminacyjne praktyki pracodawców [Kryńska i in. 1999].

W kontekście bezrobocia osób z wyższym wykształceniem ogromne znaczenie ma odpowiednie przygotowanie absolwentów do funkcjonowania na szybko zmieniającym się rynku pracy. Zatem, badanie losów zawodowych absolwentów w kontekście ich postaw na rynku pracy jest pożądane, a wręcz konieczne. Wyniki losów i karier absolwentów powinny być wykorzystywane do dostosowywania zawodów kierunków i treści kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.

MATERIAŁ I METODY

Podstawowym celem badania było określenie postaw absolwentów ekonomii na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim. W ramach problemu głównego skupiono się na następujących problemach szczegółowych:

1. Jakie trudności mieli absolwenci podczas poszukiwania pierwszej pracy?
2. W jaki sposób absolwenci poszukiwali pierwszej pracy?
3. Jakie czynniki pomagają w uzyskaniu pierwszej pracy?
4. Jakie strategie zachowań na rynku pracy przyjmują bezrobotni absolwenci?

Do określenia istotności różnic w rozkładzie zmiennych wykorzystano test chi-kwadrat, zależności mierzono współczynnikiem asocjacji C Pearsona, a siłę związku zmiennych – wskaźnikiem V Cramera.

Jako główną metodę badawczą przyjęto metodę sondażu diagnostycznego. W jej obrębie zastosowano kwestionariusz ankiety pocztowej, który rozesłano do 265 absolwentów kierunku ekonomia trzech uczelni województwa zachodniopomorskiego: Uniwersytetu Szczecińskiego, Akademii Rolniczej i Politechniki Koszalińskiej. Uzyskano 185 prawidłowo wypełnionych ankiet. Spośród respondentów 111 ukończyło Akademię Rolniczą, 32 – Politechnikę Koszalińską i 42 – Uniwersytet Szczeciński.

Badania objęły trzy płaszczyzny analizy: ukończoną uczelnię, poszukiwanie pierwszej pracy i podjęcie pracy. Celem zaś było uzyskanie wiedzy na temat aktywności zawodowej absolwentów wyższych uczelni, poznanie aktualnych problemów związanych z przejściem od edukacji do rynku pracy oraz prześledzenie ścieżki zawodowej od ukończenia studiów do momentu zrealizowania badania.

WYNIKI

Poszukiwanie pierwszej pracy to okres szczególny w życiu absolwentów. Szczególny – gdyż następuje konfrontacja wyobrażeń i oczekiwań związanych z pracą a realiami rynku pracy. Jest to okres, w którym pierwsze doświadczenia mogą przesądzić o dalszych losach zawodowych i stabilizacji życiowej.

W procesie wchodzenia absolwentów na rynek pracy istotne znaczenie ma okres poszukiwania pierwszej pracy. Wydłużenie tego czasu powoduje między innymi opóźnienie rozpoczęcia życia zawodowego absolwenta. W przypadku absolwentów, nie mających żadnego stażu zawodowego, okres bierności zawodowej po uzyskaniu dyplomu ukończenia szkoły jest zjawiskiem bardzo groźnym. Może on wpłynąć negatywnie na przyszłość młodego człowieka.

Z udzielonych odpowiedzi wynika, że najkrócej poszukiwali pracy absolwenci Uniwersytetu Szczecińskiego, najdłużej zaś Politechniki Koszalińskiej (tab. 1).

Tabela 1. Okres poszukiwania pracy przez absolwentów
Table 1. Period of looking for jobs by graduates

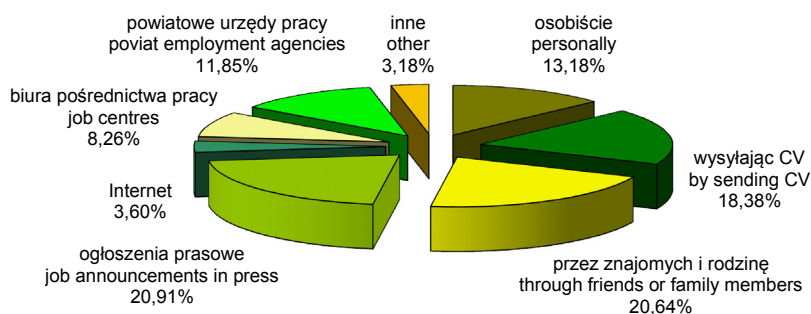
Uczelnia University	Średnia (m-c) Average (months)
Akademia Rolnicza	2,08
Uniwersytet Szczeciński	1,28
Politechnika Koszalińska	3,32

Źródło: badania własne.
Source: own research.

Przyczyny takiego stanu rzeczy można upatrywać w poziomie bezrobocia, który jest wyższy w północno-wschodniej części województwa zachodniopomorskiego.

O sukcesie poszukiwania pracy decyduje w dużej mierze aktywność absolwentów. Intensywność i różnorodność podejmowanych działań zwiększa szanse na znalezienie satysfakcjonującej pracy. Czynnikiem decydującym o skuteczności poszukiwania pracy jest między innymi dobór odpowiedniej metody. Z badań wynika, iż absolwenci

w większości ograniczają się do standardowych działań w celu pozyskania zatrudnienia: śledzą ogłoszenia prasowe (20,91%) oraz liczą na pomoc rodziny i znajomych (20,64%). Aktywną postawę w poszukiwaniu zatrudnienia, poprzez bezpośredni kontakt z pracodawcą miało jedynie 13,18% badanych (rys. 1).

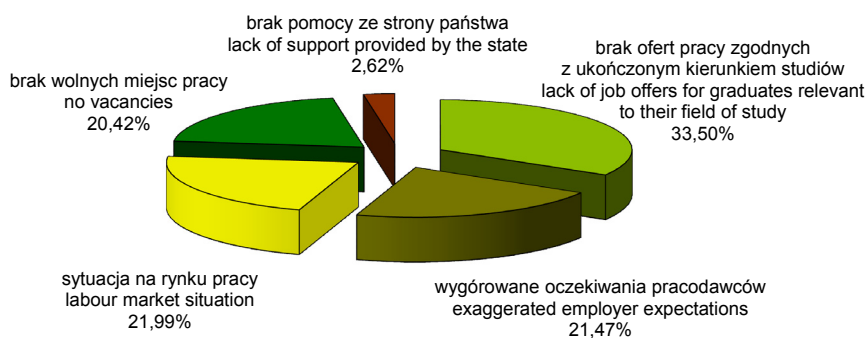

Rys. 1. Sposoby poszukiwania pracy
Źródło: badania własne.

Fig. 1. Methods of looking for a job
Source: own research.

Jednym z czynników, który decyduje o skuteczności poszukiwania pierwszej pracy, są oczekiwania absolwentów odnośnie poszukiwanej pracy. Jeśli oczekiwania są zbyt wysokie, mogą przeszkodzić w pozyskaniu pracy lub wydłużyć okres jej poszukiwania. Absolwenci oczekują od pracy przede wszystkim wysokiego wynagrodzenia (18,48%), stabilności zatrudnienia (16,85%) oraz możliwości awansu zawodowego (16,58). Mniejsze znaczenie przypisują dobrej atmosferze w pracy.

Respondentów poproszono również o wskazanie trudności, jakie napotkali podczas poszukiwania pracy. Okazuje się, że absolwenci największych trudności upatrują w braku ofert pracy zgodnych z kierunkiem studiów. Równie dotkliwe okazały się częste odmowy pracodawców oraz wygórowane wymagania (rys. 2).

Rys. 2. Trudności podczas poszukiwania pracy
Źródło: badania własne.

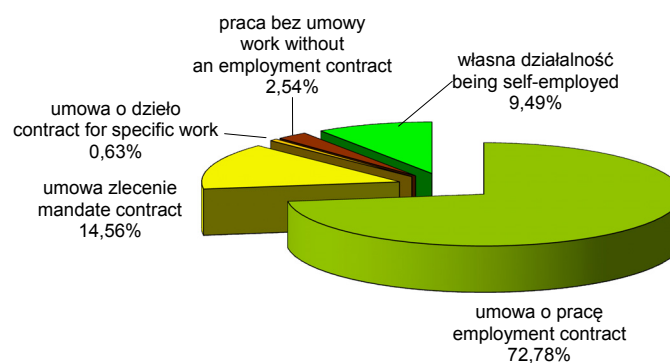
Fig. 2. Difficulties encountered while looking for a job
Source: own research.

Podczas wykonywania pierwszej pracy następuje konfrontacja przydatności zdobytej wiedzy i umiejętności z wymaganiami pracodawców. Poza wiedzą i umiejętnościami o sukcesie na rynku pracy decydują również sprawność poruszania się po rynku oraz gotowość do zmiany zawodu. Poszukiwanie pracy, to kształtowanie umiejętności prezentowania samego siebie i swoich możliwości w kontaktach z pracodawcami, a także umiejętność docierania do informacji na temat wolnych miejsc pracy. Wyższe uczelnie powinny wyposażać absolwenta w wiedzę o warunkach i zmianach zachodzących na rynku pracy, a także o możliwościach pozyskania pierwszej pracy. Badani absolwenci stosunkowo wysoko ocenili swoje przygotowanie teoretyczne. Należy zaznaczyć, że większość respondentów unikała jednoznacznego stanowiska, udzielając odpowiedzi – „raczej tak”. Jedynie 9,19% badanych uważało się za w pełni przygotowanych teoretycznie. Znacznie niżej badani ocenili swoje przygotowanie praktyczne. Na uwagę zasługuje fakt, iż 41,62% respondentów uważa, że nie posiada umiejętności poszukiwania pracy. Równie nisko absolwenci ocenili nabycie wiedzy na temat gotowości do zmiany zawodu.

POSTAWY PRACUJĄCYCH ABSOLWENTÓW

W okresie badania ankietowego pracowało 86,9% absolwentów. Większość wykonywała pierwszą pracę w firmach zatrudniających 50-250 osób (45,1%). Niewiele mniej podjęło zatrudnienie w przedsiębiorstwach małych (41,82%).

Skuteczne wejście na rynek pracy oznacza nie tylko owocne poszukiwanie pierwszej pracy. Faktycznym celem nie jest podjęcie jakiegokolwiek pracy, ale uzyskanie pracy, która jest stabilna i trwała. Spośród pracujących absolwentów najczęściej pracowało na umowę o pracę (72,78%). Jedynie 9,49% respondentów pracowało na własny rachunek (rys. 3).

Rys. 3. Status wykonywanej pracy

Źródło: badania własne.

Fig. 3. Status of work performed

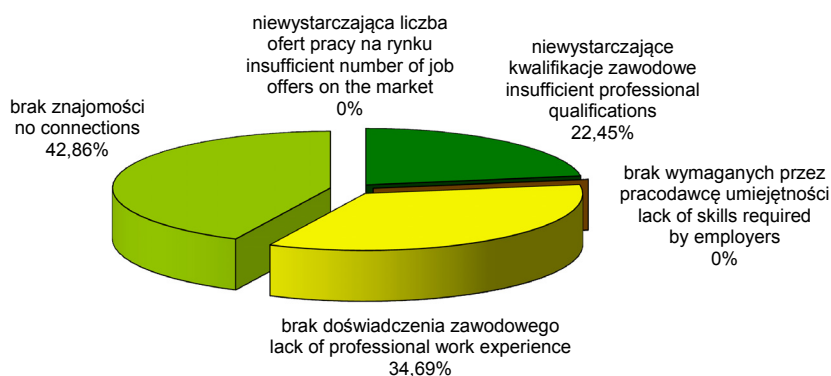
Source: own research.

Absolwenci oczekują od pierwszej pracy wysokiego wynagrodzenia, dobrych warunków pracy, satysfakcji zawodowej, możliwości wykazania się kwalifikacjami i dogodnej lokalizacji względem miejsca zamieszkania. Nie zawsze wszystkie oczekiwania mogą być spełnione. Absolwentów, którzy podjęli pierwszą pracę, poproszono o jej ocenę między innymi z punktu widzenia wysokości otrzymywanego wynagrodzenia. Niecałe 80% respondentów uważa swoje wynagrodzenie za dobre lub raczej dobre, przy czym w pełni jest zadowolonych jedynie 16,77%.

POSTAWY BEZROBOTNYCH ABSOLWENTÓW

Absolwentów poproszono o opinię na temat rynku pracy, wynikającą ze zderzenia się z zawodową rzeczywistością. Ich zdaniem, za brak pracy odpowiada źle prowadzona polityka państwa. Interesujący wydaje się być fakt, że żaden z respondentów nie wskazał osoby absolwenta, jako odpowiedzialnej za brak pracy. Świadczy to o tym, że są to osoby, które mają tak zwane zewnętrzne poczucie kontroli, czyli mają przekonanie, że w niewielkim stopniu ich los zależy od ich umiejętności czy postawy, a jest uwarunkowany czynnikami zewnętrznymi, niezależnymi od nich.

Przyczyny swojego niepowodzenia na rynku pracy absolwenci upatrują w braku doświadczenia zawodowego. Niepokojący jest jednak fakt, że kolejną wskazywaną przyczyną trudności w pozyskaniu zatrudnienia jest brak znajomości i układów. Takie podejście można tłumaczyć na kilka sposobów. Po pierwsze, bezrobotni absolwenci ulegają pewnemu stereotypowi, funkcjonującemu w społeczeństwie, że nie mając znajomości nie uda im się niczego osiągnąć. Po drugie, w rzeczywistości mogą spotykać się z takimi sytuacjami, w których uzyskanie pracy jest możliwe jedynie dzięki koneksjom. Po trzecie, część z nich ma, jak wcześniej wspomniano, zewnątrzsterowne poczucie kontroli (rys. 4).

Rys. 4. Przyczyny bezrobocia absolwentów

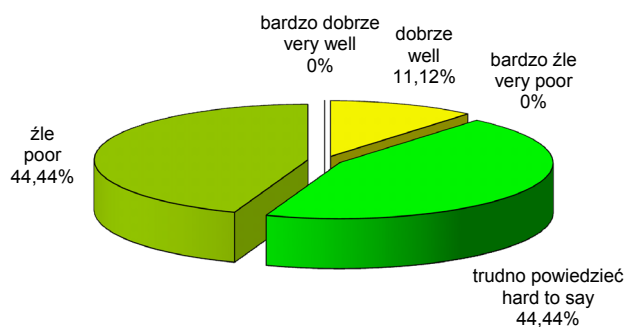
Źródło: badania własne.

Fig. 4. Causes of unemployment among graduates

Source: own research.

Inne przyczyny, na jakie wskazywali absolwenci, to brak wiedzy o rynku pracy, brak zapotrzebowania na absolwentów po danym kierunku studiów, wysokie bezrobocie oraz konieczność podwyższania poziomu wykształcenia.

Absolwentów poproszono również o ocenę informacji o rynku pracy, którą większość absolwentów oceniła negatywnie (odpowiedzi: „źle” i „bardzo źle”). Ponad 40% ankietowanych nie potrafiło ustosunkować się do tego pytania i udzielić jednoznacznej odpowiedzi (rys. 5).

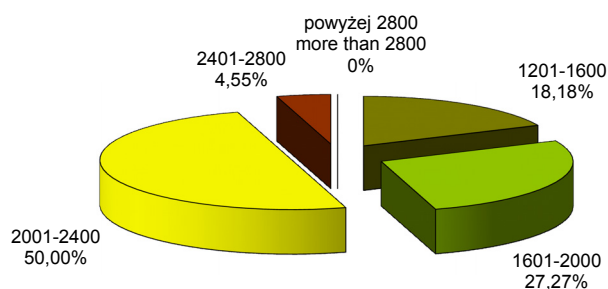
Rys. 5. Ocena informacji na temat rynku pracy

Źródło: badania własne.

Fig. 5. Assessment of information about the labour market

Source: own research.

Zdarza się, że absolwent uczelni jest dla wielu firm nieosiągalny ze względu na oczekiwane wysokie wynagrodzenie. Bezrobotnych absolwentów poproszono o wskazanie wynagrodzenia, za jakie byliby skłonni podjąć pracę. Odpowiedzi wskazują na zbyt wygórowane oczekiwania płacowe. Połowa respondentów oczekuje wynagrodzenia w przedziale 2001-2400 zł netto. Co ciekawe tylko ponad 4% ankietowanych oczekuje wynagrodzenia powyżej 2400 zł netto (rys. 6).

Rys. 6. Wynagrodzenie netto, za które bezrobotny jest w stanie podjąć pracę

Źródło: badania własne.

Fig. 6. Net remuneration for which an unemployed person can take up a job

Source: own research.

Z punktu widzenia harmonijnego funkcjonowania na rynku pracy, lokalizacji nowych miejsc pracy i podejmowania działalności gospodarczej, ważna jest deklarowana mobilność absolwentów. Jako osoby poszukujące pierwszej pracy, absolwenci próbują znaleźć swoje miejsce na rynku pracy. Elastyczność zachowań w tym okresie, a nawet gotowość do podjęcia pracy, która nie spełnia wszystkich oczekiwań lub wymaga akceptacji szczególnych warunków pracy może zadecydować o skuteczności poszukiwania pracy.

Ponad 36% absolwentów podjęłoby pracę nieciekawą oraz zgodziłoby się na dokończanie. Co piąty absolwent zgodziłby się na niekorzystny czas pracy. Pozostałe warunki, związane z pracą, nie są dla absolwentów do zaakceptowania, między innymi zarobki, nie dające możliwości utrzymania się i praca poniżej własnych kwalifikacji.

PODSUMOWANIE

Dynamika sytuacji na współczesnym rynku pracy wymaga od pracobiorców ciągłej zmiany gotowości do podnoszenia swoich kompetencji. Ważnym aspektem podjętego problemu są także bariery, utrudniające absolwentom wejście na rynek pracy. Badania wykazały brak umiejętności poruszania się na rynku pracy. Brak elastyczności zachowań w okresie poszukiwania pracy, nieznanostwo instytucji rynku pracy oraz zbyt wygórowane oczekiwania wobec pracy determinują problemy absolwentów na rynku pracy, którego główną cechą jest jego zmienność. Stawia to przed młodymi ludźmi szczególne wyzwania, którym należy sprostać, aby znaleźć zatrudnienie i realizować się w pracy zawodowej. Dlatego też uczelnie wyższe powinny reagować na bieżące zmiany na rynku pracy i kształtować u młodzieży umiejętności oczekiwane przez pracodawców. Programy nauczania, oprócz niezbędnej wiedzy teoretycznej, powinny obejmować odpowiednie przygotowanie praktyczne. Należy ponadto uwzględniać elementy wiedzy o rynku pracy, metodach poszukiwania pracy oraz umiejętności autoprezentacji.

Ważnym problemem zasygnalizowanym w niniejszym artykule jest jakość kształcenia w szkołach wyższych, bowiem w trakcie wykonywania pierwszej pracy następuje konfrontacja przydatności zdobytej wiedzy i umiejętności z wymaganiami i oczekiwaniami pracodawców. Badani studenci stosunkowo wysoko ocenili proces kształcenia w szkole wyższej. Natomiast większość ankietowanych nie potrafiła udzielić jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie. Znacznie niżej ocenili swoje przygotowanie absolwenci, którzy mieli możliwość zestawienia wiedzy i umiejętności zdobytych podczas studiów z realiami rynku pracy.

Badanie losów zawodowych absolwentów nabiera coraz większego znaczenia dla wszystkich sfer życia społeczno-gospodarczego. Wyniki tych badań są ważne szczególnie dla tych, którzy przygotowują i realizują proces kształcenia zawodowego, oraz dla odbiorców i uczestników procesu kształcenia. Tak więc wyniki badania losów zawodowych absolwentów są ważne dla władz oświatowych, mających wpływ na model kształcenia zawodowego i jego realizację. Są również ważne dla władz resortu pracy, który z kolei jest odpowiedzialny za wzrost zatrudnienia i rozwój zasobów ludzkich oraz rozwój gospodarczy kraju [Metody... 2001].

LITERATURA

- Skórska A., 2004. Młodzież na rynku pracy w Polsce i Unii Europejskiej. WSB, Poznań.
- Skórska A., 2001. Szanse i zagrożenia aktywnego wejścia na rynek pracy absolwentów szkół wyższych. Zesz. Nauk. WSB, Poznań, 246.
- Kłodziński M., 2003. Jak aktywizować gminę wiejską. W: Aktywizacja wiejskich obszarów problemowych. Red. M. Kłodziński, W. Dzun. IRWiR PAN, Warszawa.
- Kryńska E., Poliweczak I., Sobocka-Szczapa H., 1999. Młodzież na rynku pracy województwa łódzkiego. IPiSS, Warszawa.
- Kotlorz D., 2001. Uwarunkowania polskiego rynku pracy i strategii przeciwdziałania bezrobociu. W: Teoretyczne i praktyczne aspekty przeciwdziałania bezrobociu w gminach. Cz. 1. Materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej. Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice, 63-65.
- Metody badania losów i karier absolwentów szkół zawodowych. 2001. Red. U. Jeruszka. IPiSS, Warszawa.

**ATTITUDES OF GRADUATES ON THE LABOUR MARKET
(ON THE EXAMPLE OF GRADUATES OF ECONOMICS
FROM ZACHODNIOPOMORSKIE REGION)**

Summary. In the context of growing unemployment rate among tertiary graduates, as well as competition on the education and labour market, proper preparation of graduates to function on the labour market is becoming more and more important. Attitudes, including expectations towards work, play a very important role as well. This article attempts at gaining knowledge of professional activity of tertiary graduates, becoming familiar with current problems connected with a transition from education to the labour market and studying a career path from graduation to the moment of carrying out the study.

Key words: graduates, labour market, quality of education in the institutions of higher education

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 5.04.2011

Do cytowania – For citation: Gołąb S., 2011. Postawy absolwentów na rynku pracy (na przykładzie absolwentów kierunku ekonomia z województwa zachodniopomorskiego). J. Agribus. Rural Dev. 2(20), 25-33.